

"Esbab-ı tabiiyenin üssü'l-esası hükmünde olan cüz-ü lâyetecezzâdaki kuvve-i cazibe ve kuvve-i dâfianın içtimalarının hortumu üzerindeki muhaliyetin damgasını kaldırabilsen..." cümlesini izah eder misiniz?

"Kainattaki bu muazzam sanatları ve eserleri, sebepler yapıp icat ediyor" diyenlerin en büyük savunduğu sebep, maddenin en küçük yapı taşı olan **atomlardaki çekme ve itme kuvvetidir**. Yani bir cihetle atomdaki çekme ve itme kuvvetine sonsuz ilim, irade ve kudret atfediyorlar ki bu ancak deli saçmalığı olur.

Sanat ile sanata vasıta ve aracı olan sebep arasında muazzam bir uçurum var. Sanat, gayet hikmetli ve ince iken, sanata vasıta olan sebeplerden itme ve çekme kuvveti gayet basit ve şursuz bir kanundur. Bu sanatı bu kanuna irca etmek ve ondan bilmek hamakatin en derin derecesi olsa gerek. Değil itme ve çekme kuvveti, kainatın bütün sebepleri bir araya gelip toplansalar bir elmayı icat edip yapamazlar. **Zira elmanın üstünde öyle tevhit mühürleri var ki, kimse bu mühürleri taklit edemez.**

Bu mühürlerden bir tanesi **hayat mührü**dür. Hayatın teşekkülü için kainat çarklarının bir fabrika gibi işlemesi ve çalışması gerekiyor. Bu da hayatın ne kadar mükemmel bir sanat ve ne kadar dağınık sebeplerden sonra hasıl ve cem olan bir eser olduğunu gösterir. Yani hayatı icat etmek için hayata gerekli bütün sebepleri de icat etmek ve elinde bulundurmak gerekir, yoksa icat edilmesi kabil değildir.

Mesela, bir elmanın oluşması için hava lazım, güneş lazım, toprak lazım, su lazım; bu dört unsur ise bütün kainatı kuşatmış unsurlardır. Demek elmanın vücut bulup hayatlanması için bütün unsurların istihdam olup elma etrafında hizmet etmesi gerekiyor. Buradan da şu sonuç çıkar ki, elmayı yapacak zatın bütün kainata ve unsurlara hem sahip olması hem de hükmünün geçmesi gerekir.

Şayet her şeyi çekme ve itme kuvveti yapıyor denilirse, bu çekme ve itme kuvvetinin bütün kainatı ve içindeki sebepleri elinde ve avucunda bulundurması gerekir ki, buna ihtimal vermek akıl ve muhakeme ile bağdaşmaz. İtme ve çekme kuvvetlerinin üzerindeki muhaliyet damgalarından bir tanesi budur.

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(39. Bölüm\).](#)